

Felsefe Kavramları Sözlüğü

”L ve M” Harfleri

1. Laisizm (Laiklik): Siyasi otoritenin, devlet yönetiminin ve hukuk sisteminin dini kurallardan bağımsızlaştırılarak tamamen akla, bilime ve toplumsal uzlaşmaya dayandırılması.

2. Lakaytlık (Kayıtsızlık): Bireyin ahlaki, politik veya duygusal olaylar karşısında bilerek veya yabancılaşma sonucu hiçbir tepki vermemesi, ilgisiz kalması durumu.

3. Lateral Düşünme (Yanal Düşünme): Sorunları alışlagelmiş, doğrusal ve kalıplaşmış mantık yollarıyla değil; dolaylı, yaratıcı ve alışılmamışın dışında yöntemlerle çözme yaklaşımı.

4. Leviathan: Thomas Hobbes’un ünlü eserinin adı; doğa durumundaki kaosu bitirmek ve güvenliği sağlamak için bireylerin tüm haklarını devrettiği mutlak güç sahibi, devasa yapay devlet aygıtı.

5. Liberalizm: Bireysel özgürlükleri, serbest piyasa ekonomisini, hukukun üstünlüğünü ve devletin birey üzerindeki otoritesinin en aza indirilmesini savunan siyaset felsefesi.

6. Liberteryenizm: Liberalizmin daha uç bir formu olarak; bireyin kendi bedeni ve mülkiyeti üzerinde mutlak hak sahibi olduğunu, devletin yalnızca güvenlik gibi asgari işlevlerle sınırlandırılması gerektiğini savunan akım.

7. Libido: Sigmund Freud’un psikanalitik kuramında, insan davranışlarının temelini oluşturan, varoluşsal yaşama gücünü ve cinsel enerjiyi ifade eden içgüdüsel kavram.

8. Limit (Sınır): Kant felsefesinde aklın neleri bilebileceğinin ucu; deneyim alanının (fenomenlerin) bitip bilinemez alanın (numenlerin) başladığı felsefi çizgi.

9. Liyakat: Adalet felsefesinde görevlerin, ödüllerin veya toplumsal statülerin bireylerin soyuna, servetine veya inancına göre değil; yalnızca yetenek, çaba ve hak edişlerine göre dağıtılması ilkesi.

10. Logos: Antik Yunan’da evreni düzenleyen evrensel yasa, akıl, söz, mantık veya Tanrısal

kelam anlamlarına gelen çok katmanlı temel felsefi kavram.

11. Lojik (Mantık): Doğru düşünmenin, geçerli akıl yürütmenin ve tutarlı sonuçlar çıkarmanın kurallarını inceleyen felsefenin biçimsel alt dalı.

12. Luddizm (Makine Kırıcılık): Sanayi Devrimi sırasında makinelerin insanların yerini almasına, emeği değersizleştirmesine karşı çıkan ve teknolojiyi tahrip etmeyi amaçlayan eylemsel tutum.

13. Lykeion: Aristoteles’in Atina’da kurduğu; mantık, biyoloji ve felsefe çalışmalarının yapıldığı ve öğrencilerin yürüyerek ders dinledikleri (Peripatetik) ünlü felsefe okulu.

14. Madde (Hyle/Materia): Uzayda yer kaplayan, duyularla algılanabilen; form (biçim) ile birleşerek somut varlıkları meydana getiren şekilsiz temel potansiyel.

15. Maddecilik (Materyalizm): Evrendeki tek gerçekliğin madde olduğunu; ruh, düşünce ve bilincin de tamamen maddenin karmaşık fiziksel/kimyasal etkileşimlerinden ibaret olduğunu savunan ontolojik akım.

16. Mağara Alegorisi: Platon’un ”Devlet” adlı eserinde, insanların duyusal dünyayı (gölge-leri) gerçek sanıp asıl gerçeklik olan İdealar dünyasını göremediklerini ve felsefenin aydınlatıcı rolünü anlattığı ünlü benzetme.

17. Mahiyet (Öz/Nelik): Bir şeyi ”o şey” yapan, ondan çıkarıldığında varlığın kendi olmaktan çıkacağı temel, değişmez ve kurucu nitelik; varlığın ”Ne olduğu” sorusunun cevabı.

18. Mahrumiyet (Yoksunluk): Bireyin temel haklarından, varoluşsal ihtiyaçlarından veya ahlaki erdemlerden kendi iradesi dışında uzak bırakılması durumu.

19. Makrokozmos (Büyük Evren): İnsanın (mikrokozmosun) kendi küçük yapısında yansıttığı düşünülen, dışarıdaki devasa, sonsuz ve düzenli evren bütünlüğü.

20. Maksim (Ahlaki İlke): Kant etiğinde bireyin herhangi bir eylemde bulunurken kendisine rehber edindiği, öznel niyetini belirleyen pratik ahlaki kural.

21. Makyavelizm: Siyasette amaca (devletin bekasına veya iktidarın korunmasına) ulaşmak için her türlü ahlak dışı aracın, hilenin ve zorbalığın mubah olduğunu savunan pragmatik yönetim anlayışı.

22. Mana (Anlam): Bir kelimenin, sembolün, yaşantının veya varoluşun insan zihninde uyandırdığı karşılık; bilincin bir şeye atfettiği felsefi değer.

23. Mantık (Lojik): Argümanların içeriğiyle değil biçimiyle ilgilenen, öncüllerden geçerli sonuç çıkarma (kıyas) kurallarını belirleyen sistemli akıl bilimi.

24. Mantık Hatası (Safsata/Fallacy): Bir argümanda, tartışmada veya çıkarımda bilerek veya bilmeyerek yapılan, sonucu geçersiz kılan gizli veya açık düşünme kusuru.

25. Mantıkçı Pozitivizm (Viyana Çevresi): 20. yüzyılda felsefenin sadece bilimin dilini mantıksal olarak çözümlemesi gerektiğini savunan; metafiziği, etiği ve teolojii "anlamsız" bularak reddeden katı ampirist akım.

26. Marksizm: Karl Marx ve Friedrich Engels'in tarihsel materyalizmine dayanan; tarihi sınıf çatışmalarıyla açıklayan ve kapitalizmin yıkılıp komünist, sınıfsız bir toplumun kurulacağını savunan teori.

27. Maşşailik (Peripatetizm): İslam dünyasında Aristoteles'in akılcı yöntemlerini benimseyen; Farabi ve İbn Sina gibi filozofların temsil ettiği akılcı/mantıkçı felsefe geleneği.

28. Matriyarki (Anaerkillik): Toplumsal otoritenin, soy takibinin, mülkiyetin ve ahlaki değerlerin kadınlar ve anneler üzerinden şekillendiği yönetim ve yaşam biçimi.

29. Mebde (Başlangıç/İlke): Mantıkta doğruluğu şüphesiz kabul edilen ilk nokta; ontolojide ise varlığın kendisinden türediği asıl köken.

30. Mecaz (Metafor/Eğretileme): Soyut, anlaşılması güç veya çok katmanlı felsefi fikirlerin zihinde daha kolay canlanması için bilinen somut nesnelere veya olaylara benzetilerek anlatılması.

31. Medeniyet (Uygarlık): Toplumların bilgi,

teknik, hukuk, ahlak ve sanat alanlarında ulaştıkları gelişim seviyesi; bedensel ihtiyaçların ötesine geçerek kurulan kültürel bütünlük.

32. Meditasyon (Derin Düşünme/Tefekkür): Descartes'ın "İlk Felsefe Üzerine Meditasyonlar" kitabında olduğu gibi; zihni dış dünyadan soyutlayarak, sessizlik içinde sadece içsel hakikate ve rasyonel akıl yürütmeye odaklanma eylemi.

33. Mekân (Uzay): Varlıkların içinde yer kapladığı, hareket ettiği üç boyutlu boşluk; Kant'ta ise dış dünyadan değil, insan zihninin apriori (doğuştan gelen) duyarlılık formlarından biri.

34. Mekanizm (Makinecilik): Evrendeki her şeyi, hatta canlıları ve insan bilincini bile, tıpkı bir saatin çarkları gibi yalnızca fiziksel etki-tepki ve zorunlu neden-sonuç yasalarıyla açıklayan yaklaşım.

35. Meleke (Yeti/Fakülte): İnsan zihninin doğuştan sahip olduğu veya sonradan geliştirdiği hafıza, akıl, hayal gücü ve irade gibi potansiyel algılama ve eyleme güçlerinin her biri.

36. Menfaat (Çıkar/Fayda): Bireyin veya grubun kendi iyiliği, kazancı ve varoluşsal güvenliği için gözetmeye çalıştığı pratik veya maddi avantaj (Pragmatizmin merkezi kavramı).

37. Merhamet (Acıma): Schopenhauer'ın ahlak felsefesinin temeli; başkasının acısını sadece anlamak değil, "Ben ve Öteki" ayrımının yanlısına olduğunu fark edip onun acısını kendi içinde bizzat hissetmek ve hafifletmeye çalışmak.

38. Mesele (Problem): Felsefede hemen çözülemeyen, farklı yönlerden ele alınması gereken, içinde aporialar (çıkamazlar) barındıran ve yeni düşünceler üretmeyi kışkırtan temel kavramsal çatışma.

39. Mesihçilik (Mesianizm): Tarihin belli bir döneminde insanlığı kurtaracak, kötülükleri bitirip mutlak adaleti getirecek ilahi veya politik bir kurtarıcının geleceği inancı.

40. Meşru (Meşruiyet/Legitimacy): Bir eylemin, iktidarın veya yasanın, yalnızca güce dayanması değil; o toplumu oluşturan bireylerin ortak rızasına, ahlaki değerlerine ve adalet duygusuna uygun bulunması, haklı kabul

edilmesi durumu.

41. Meta (Mal/Emtia): Kapitalist ekonomide ihtiyaç gidermekten ziyade, piyasada alınıp satılmak ve kâr elde etmek amacıyla üretilen; Marx'ta kendi başına bağımsız, gizemli bir güç ("Meta Fetişizmi") kazanmış gibi algılanan nesne.

42. Meta-dil (Üst-dil): Doğal veya günlük dili (örneğin Türkçeyi) açıklamak, eleştirmek, gramerini ve yapısını incelemek için kullanılan daha üst düzey analitik dil veya sistem.

43. Meta-etik (Üst-ahlak): "İyi nedir?", "Ahlaki yargılar nesnel midir, öznel midir?" gibi sorular sorarak, ahlak felsefesinin dayandığı temel kavramların ve ahlaki dilin kökenlerini inceleyen alan.

44. Metafizik (Fiziğin Ötesi): Aristoteles'ten beri varlığı (olmak bakımından varlığı), Tanrı'yı, ruhu, zamanın ve uzayın doğasını, ilk nedenleri deneyin ötesine geçerek akıl yoluyla sorgulayan en temel felsefe dalı.

45. Metafor (Mecaz): Nietzsche ve Derrida gibi düşünürlere göre felsefi kavramların aslında salt nesnel hakikatler değil, zamanla kökleri unutulmuş, kanıksanmış "metafor orduları" (dilsel benzetmeler) olduğu tezi.

46. Metin (Text): Postyapısalcılıkta (özellikle Derrida'da) sadece yazılı kâğıtlar değil; insanın, dünyanın, kültürün ve tarihin okunup yorumlanması gereken devasa bir göstergeler ağı olması (Derrida: "Metnin dışında hiçbir şey yoktur").

47. Metinlerarasılık: Her metnin, kitabın veya felsefi eserin aslında kendinden önceki başka metinlerin yansımaları, alıntıları ve eleştirilerinden oluştuğunu; hiçbir eserin saf, izole bir orijinalliği olmadığını belirten kavram.

48. Metot (Yöntem): Hakikate ulaşmak, bilimsel kanıt elde etmek veya felsefi bir problemi çözmek için önceden belirlenmiş kuralara göre izlenen sistemli ve mantıksal yol.

49. Metodik Şüphe (Kartezyen Şüphe): Descartes'ın kuşkuculuktan (septisizmden) farklı olarak, şüpheyi kalıcı bir inanç olarak değil, sadece kesin, apaçık bilgiye ("Düşünüyorum o hâlde varım"a) ulaşmak için kullandığı geçici "araçsal şüphe" yöntemi.

50. Metodoloji (Yöntembilim): Farklı bi-

lim dallarının ve felsefi ekollerin kullandıkları yöntemleri (tümevarım, tümdengelim, fenomenoloji vb.) eleştirel olarak inceleyen, "Hangi yöntem gerçeği daha iyi yansıtır?" sorusuna cevap arayan disiplin.

51. Mevcudiyet (Varoluş/Bulunma): Bir şeyin fiilen, somut veya kavramsal olarak belirli bir zamanda ve mekânda ortaya çıkması, kendini göstermesi ve deneyimlenebilir olması.

52. Mikro İktidar (Foucault): İktidarın sadece merkezde (devlet/hükümet) olmadığını, toplumun en ince kılcal damarlarında (aile, hastane, eğitim, cinsellik, dil) dağılık, her yerde olan ve bireyi sürekli şekillendiren mikro ilişkiler bütünü olduğu tezi.

53. Mikrokozmos (Küçük Evren): İnsanın fiziksel, ruhsal ve akılsal yapısının, uçsuz bucaksız kâinatın (Makrokozmos) kusursuz, minyatür bir modeli ve özeti olduğu yönündeki mistik ve ontolojik görüş.

54. Milieu (Çevre/Ortam): Canlı organizmaların veya toplumların içinde yaşadığı, onların davranışlarını, felsefi inançlarını ve gelişimini doğrudan etkileyen fiziksel, biyolojik ve kültürel atmosfer.

55. Mimesis (Taklit): Antik Yunan'da (Platon ve Aristoteles'te) sanatın doğasının "taklit" olduğu görüşü. Platon'a göre sanat, gölgeler dünyasının taklidinin taklididir (değersizdir); Aristoteles'e göre ise doğanın eksik bıraktığını tamamlayan yaratıcı bir taklittir (değerlidir).

56. Minör (Küçük/Tali): Felsefede, büyük ve merkeze yerleşmiş sistemlerin (Majör) dışında kalan, daha az görünür ancak potansiyel olarak dönüştürücü güce sahip alternatif fikir, edebiyat veya akım (Deleuze'de minör edebiyat/politika).

57. Mistik: Aklı, duyuları ve mantığı aşarak, evrensel hakikatle veya Tanrı'yla doğrudan, içsel, aracısız ve tarıfsız bir tecrübe (vecd/cezbe) yaşamaya odaklanan kişi.

58. Mistisizm (Gizemcilik): Dış dünyadaki nesnel gerçekliğin asıl gerçek olmadığını; nihai gerçekliğin ancak ruhsal arınma, sevgi, sezgi ve derin bir içsel aydınlanma ile bilinebileceğini savunan dini ve felsefi eğilim.

59. Mit (Efsane/Söylence): Toplumların kökenini, dünyanın yaratılışını, tabiat olaylarını

ve tanrısal güçleri alegorik, simgesel ve genellikle doğaüstü kahramanlık hikâyeleriyle anlatılan geleneksel inanç anlatıları.

60. Mitos'tan Logos'a Geçiş: Antik Yunan'da Thales ile başlayan; insanların doğa olaylarını artık tanrıların öfkesiyle (mitoloji) değil, evrensel doğa yasaları ve akılla (Logos) açıklamaya başladıkları felsefenin doğuş anı.

61. Mizaç (Huy/Karakter Eğilimi): İnsanın olaylara gösterdiği duygusal tepkilerin kalıbı; doğuştan getirildiği varsayılan, biyolojik kökenli iyimserlik, kötümserlik, öfke veya sakinlik gibi yapısal özellikler.

62. Mizah (Gülünç/İroni): Felsefede (özellikle Bergson'da) katılaşmış, makineleşmiş ve esnekliğini yitirmiş insan davranışlarındaki zıtlıkların açığa çıkarılmasıyla oluşan, eleştirel düşünceyi tetikleyen rahatlatıcı estetik unsur.

63. Model (Paradigma): Bir bilim dalında veya felsefi sistemde olayları anlamlandırmak, araştırma yapmak ve teorileri test etmek için kullanılan, kabul görmüş kavramsal çerçeve veya standart şablon.

64. Modern: İçinde bulunulan çağa, yeniliğe ve güncel ait olan; geleneksel bağlardan, dini dogmalardan ve eski otorite biçimlerinden koparak akli merkeze alan tutum.

65. Modernite: Rönesans ve Aydınlanma ile başlayıp rasyonelleşmeyi, bilimi, ilerleme inancını, bireyselleşmeyi, sekülerleşmeyi ve sanayileşmeyi temel alan, 20. yüzyıla kadar dünyayı şekillendiren felsefi, tarihsel ve kültürel dönem.

66. Modernizm: Modernitenin getirdiği değerlere (akıl, ilerleme, kesinlik) inanan; sanatta, felsefede ve mimaride geleneği reddederek yepyeni, rasyonel ve evrensel formlar yaratmayı amaçlayan hareket.

67. Monad (Monadoloji): Leibniz felsefesinde, evrenin temel yapı taşları olan; bölünmez, uzayda yer kaplamayan, maddesel olmayan, pencereleri dışarıya kapalı olan ancak kendi içinde tüm evreni algılayabilen saf ruhsal/kuvvet tözleri.

68. Monarşi: Siyasi egemenliğin, devlet başkanlığının ve en üst düzey yasama/yürütme gücünün saltanat (miras) yoluyla ömür boyu tek bir kişinin (kral, imparator) elinde bulun-

duğu yönetim biçimi.

69. Monizm (Bircilik): Varlığın ne ruh ve beden gibi iki (düalizm), ne de atomlar gibi çok (plüralizm) prensipten oluştuğunu; var olan her şeyin temelinde tek bir tözün, ilkenin veya doğanın (Örn: Spinoza'da Tanrı/Doğa) olduğunu savunan ontolojik akım.

70. Monolog (İç Konuşma): Felsefi anlamda bireyin kendi kendisiyle kurduğu, vicdan muhasebesi yaptığı, bilincinin kendi üzerine dönerek gerçekliği sorguladığı düşünsel iç konuşma süreci.

71. Monoteizm (Tektanrıcılık): Evreni yoktan var eden, ona hükmeden, eşsiz, mutlak güçlü, sonsuz ve tek bir Tanrı'nın varlığını savunan (Yahudilik, Hristiyanlık, İslam gibi) din felsefesi inancı.

72. Moral (Ahlak/Ahlaki Olan): İnsanların toplum içindeki davranışlarını yönlendiren iyi-kötü, doğru-yanlış ilkelerinin pratik yaşantıdaki hâli (Etik ise bunun felsefi teorisidir).

73. Morfoloji (Biçimbilim): Nesnelere, canlıların, dillerin veya kültürlerin dış yapılarını, formlarını ve bu formların geçirdiği evrimsel veya tarihsel değişimleri inceleyen alan.

74. Motif (Güdü/Tema): İnsanı belirli bir ahlaki eyleme iten içsel neden; sanatta veya felsefede ise eserin bütününe yayılan ve tekrarlanan ana fikir/kavram.

75. Motivasyon (Güdülenme): İnsanın biyolojik ihtiyaçlarını, zihinsel hedeflerini veya varoluşsal amaçlarını gerçekleştirmesi için onu harekete geçiren ve iradesine enerji sağlayan içsel güç.

76. Muamma (Aporia/Bilinmezlik): Felsefede mantıksal olarak açıkça formüle edilse bile içinden çıkılamayan, zihni çıkmaza sürükleyen, kesin bir çözüme kavuşturulamayan derin çatışma veya sırlı problem.

77. Mucize (Harika): Din felsefesinde, Tanrı'nın kendi koyduğu nedensel doğa yasalarını olağanüstü bir şekilde geçici olarak askıya aldığına veya ihlal ettiğine inanılan doğaüstü olaylar.

78. Muhafazakarlık (Konservatizm): Devrimci ve radikal değişimlere karşı çıkarak, toplumun yüzyıllar boyunca süzülerek gelmiş geleneklerini, kurumlarını (aile, din, mülkiyet) ve ahlaki değerlerini korumayı savunan

siyaset felsefesi.

79. Muhakeme (Akıl Yürütme/Yargılama): İnsan aklının elindeki verileri, inançları ve algıları mantıksal bir süzgeçten geçirerek tutarlı sonuçlara, kıyaslara ve kesin felsefi hükümlere varma süreci.

80. Muhayyile (Hayal Gücü): Sadece eski anıları canlandırmakla kalmayan; duyuların ötesine geçerek olmayan dünyalar kuran, kavramlarla imgeleri birleştiren yaratıcı zihinsel üretim gücü.

81. Muhteva (İçerik): Bir düşüncenin, felsefi kavramın veya önermenin dış biçimi (formu) değil; içinde taşıdığı asıl anlam, mesaj veya ontolojik öz.

82. Mutlak (Absolut): Var olmak, anlaşılacak veya anlam kazanmak için kendi dışında hiçbir şeye veya hiçbir koşula bağlı olmayan; görece, değişen ve sınırlı olmayan mutlak varlık veya hakikat.

83. Mutlak İdealizm (Hegel): Evrendeki tüm gerçekliğin, doğanın ve tarihin sadece "Mutlak Ruh'un" (Geist) kendini gerçekleştirmek ve bilmek için kendi içinde diyalektik bir süreçle açılmasından ibaret olduğunu savunan büyük felsefi sistem.

84. Mutlakiyet (Absolutizm): Siyaset felsefesinde, egemenliğin, yasa yapma ve uygulama gücünün hiçbir anayasal sınır, denetim kurumu veya kuvvetler ayrılığı olmadan tek bir elde (kral/devlet) toplandığı yönetim anlayışı.

85. Mutluluk (Eudaimonia): Antik felsefede (Aristoteles, Stoacılar) gelip geçici bedensel hazlardan farklı olarak; insanın erdemli yaşaması, potansiyelini gerçekleştirmesi ve aklını doğru kullanmasıyla eriştiği kalıcı, yetkin ve huzurlu ruh hâli.

86. Mutsuzluk (Yabancılaşma): Modern felsefede ve varoluşçulukta insanın kendi emeğinden, doğasından, diğer insanlardan kopması veya evrenin anlamsızlığı karşısında yaşadığı derin tatminsizlik ve bunaltı (Angst) hâli.

87. Mümkün (Olanaklı): Mantıkta, olması zorunlu olmayan (mutlak gereken değil) ama olması imkânsız da olmayan (çelişki barındırmayan); uygun şartlar oluşursa var olabilecek olan (Kontenjan).

88. Mümkün Dünyalar (Possible Worlds):

Leibniz felsefesinde ve modern mantıkta, çelişkisiz bir şekilde var olması düşünülebilen sayısız evren senaryoları; Leibniz'e göre Tanrı bunlar arasından "en iyisini" (içinde yaşadığımız dünyayı) yaratmıştır.

89. Müşahede (Gözlem): Bilimsel ve felsefi yöntemde olayları, nesnelere ve doğayı kendi hâline bırakarak dikkatli, sistemli ve ölçülebilir bir şekilde inceleme eylemi.

90. Müşahhas (Somut/Konkret): Sadece zihinde, dilde veya düşüncede olan değil (soyutun zıttı); zaman ve mekân içinde yer alan, beş duyuyla algılanabilen ve nesnel varoluşu olan gerçeklik.

91. Müteal (Aşkın/Transandantal): İnsan zihninin algısal sınırlarını, duyusal deneyimi ve doğanın fiziksel yasalarını tamamen aşan; bu evrenin ötesinde olan metafiziksel varlık boyutu (Kant'ta Tanrı, Numen).

92. Mütefekkir (Düşünür): Yalnızca başka filozofların teorilerini aktaran kişi değil; dünya, ahlak, bilgi ve varlık hakkında tamamen kendine özgü, derin, yaratıcı ve sistematik felsefi düşünceler (sistemler) üretebilen entelektüel kişi.

93. Mülkiyet (Property): Siyaset felsefesinde (Locke, Marx, Rousseau) insanın doğaya emeğini katarak oluşturduğu, devletin temel koruma amacını veya eşitsizliğin temel kaynağını oluşturan sahip olma durumu.

94. Muhtar (Özgür İrade Sahibi): İslam kelamında ve ahlak felsefesinde, eylemlerinde zorlama altında olmayan, iyi ve kötüyü birbirinden ayırt edip kendi hür iradesiyle dilediğini seçebilen insan.

95. Mizantropi (İnsan Sevmezlik): İnsanın doğası gereği kötü, bencil ve yıkıcı olduğuna inanarak, genel olarak insan türüne karşı duyulan köklü güvensizlik, antipati veya nefret durumu.

96. Monarşizm: Bireysel özgürlükler veya eşitlik ideallerine karşı, toplumun doğal düzeninin, birliğinin ve istikrarının ancak soydan gelen tek bir yöneticinin (hükümdarın) otoritesiyle sağlanabileceğini savunan ideoloji.

97. Makine (Machine Metaforu): Descartes'tan başlayıp La Mettrie ("Makine İnsan") ile devam eden; evrenin, hayvanların ve insanın bedeninin ruhsuz, devasa bir saat meka-

nizması gibi fizik yasalarıyla çalıştığı benzetmesi.

98. Marjinal (Sınırdan/Dışlanmış): Toplumun merkezindeki egemen kültürel, ahlaki ve ekonomik normların sınırında veya tamamen dışında yaşayan, dışlanmış ancak felsefi eleştirisi için dışarıdan bakma imkânı sunan konum.

99. Mesuliyet (Sorumluluk): Sartre'ın varoluşçuluğunda; "İnsan özgürlüğe mahkûm-

dur" ilkesinden yola çıkarak, bireyin yaptığı her seçimle sadece kendini değil tüm insanlığı inşa ettiği için taşıması gereken devasa ahlaki yük.

100. Medeniyet Çatışması: Samuel Huntington'ın siyaset felsefesine taşıdığı; Soğuk Savaş sonrasında dünyadaki temel çatışmaların ideolojik veya ekonomik değil, kültürel ve dini "medeniyet" fay hatları üzerinden olacağı tezi.